

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลอดระยะเวลา 58 ปีที่ผ่านมาของระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น เราจะเห็นได้ว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ค่อนข้างจะขาดเสถียรภาพอยู่มาก เนื่องจากไม่ได้เป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ที่เป็นเช่นนี้มิได้หมายความว่า คณะผู้ปกครองประเทศเป็นผู้กำจัดสิทธิ์เสรีภาพของคนในประเทศแต่อย่างใด หากแต่ยังมีปัจจัยต่าง ๆ อีกหลายประการที่ทำให้ประชาชนชาวไทยขาด "ความพร้อม" ที่จะเข้าร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งทำให้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร

ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ การที่ประชาชนมีข้อมูลข่าวสารการเมือง ที่พอเพียงและเหมาะสมกับตัวเอง ในประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องมีการแพร่กระจายข่าวสารให้ทั่วถึงในทุก ๆ ด้านเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาขึ้นได้ และการที่บุคคลจะได้รับข่าวสารใด ๆ นั้น จะต้องอาศัย "การสื่อสาร" เป็นตัวเชื่อมโยงสำคัญ ดังนั้นหากจะให้ประชาชนได้รับข่าวสารการเมืองอย่างเพียงพอ เราจึงต้องมีการวางแผนการสื่อสารให้รัดกุม

ข่าวสารการเมืองสำคัญอย่างไร? นักรัฐศาสตร์หลายคนจัดเอา "ข่าวสาร" เป็นทรัพยากรทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทาง ของการเมืองการปกครองได้ ข่าวสารจะช่วยลดความไม่แน่ใจ (uncertainty) และ ช่วยให้การ

ตัดสินใจมีประสิทธิผลมากขึ้น ความรู้สึกไม่แน่ใจทางการเมือง ความรู้สึกว่าตนมีความรู้^{น้อย}เกี่ยวกับการเมือง ดูเหมือนจะเป็นที่มาของความนิ่งเฉยทางการเมือง ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย จึงไม่สามารถจะเป็นไปได้ ถ้าประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ถึงความเป็นไปของการเมืองการปกครองบ้างเลย (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2523:21) หรือบางครั้ง แม้ว่า ประชาชนจะสามารถรับข่าวสารการเมืองนั้นได้ แต่ไม่เข้าใจในข่าวสารนั้น เพราะอาจเป็นข่าวสารในระดับชาติมากเกินไป ซึ่งประชาชน โดยเฉพาะในต่างจังหวัดอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว จึงอาจเกิดความไม่สนใจ นอกจากนี้ ข่าวสารการเมืองของไทยมักจะเป็นเรื่องในส่วนกลางทั้งของรัฐบาลและ เอกชนจะเป็นผู้ส่งออกไปจากกรุงเทพฯ จึงไม่แน่ว่าจะสามารถสนองตอบความต้องการของคนต่างจังหวัดที่มีลักษณะและสภาพต่าง ๆ ที่แตกต่างจากคนในกรุงเทพฯ ได้มากนักทีเดียว

สำหรับประเทศไทยนั้น โอกาสที่บุคคลจะได้รับการอบรมหรือเรียนรู้ทางการเมือง (political socialization) นอกมหาวิทยาลัยหรือเรียนจากประสบการณ์จริง ๆ นั้นมีน้อย เพราะดังที่ทราบกันดีว่า เรายังไม่มีโอกาสเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบจริง ๆ เพราะฉะนั้น ผู้ที่พอจะเข้าใจว่า ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยคืออะไรนั้น ก็คือ ผู้ที่สนใจอ่านหนังสือเกี่ยวกับการเมืองหรือได้รับการศึกษามาโดยตรง ซึ่งก็มีจำนวนไม่มากนัก ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ยังมีประชาชนอีกจำนวนไม่น้อย ที่ไม่เข้าใจว่า ระบอบการปกครองนี้คืออะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ตามต่างจังหวัด (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ 2517:58)

แต่ก็ไม่ใช่ว่า จะไม่มีทางพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองได้เสียเลย เพราะในสังคมนั้น ยังมีสถาบันต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการอบรมให้ความรู้และให้ข่าวสารทางการเมืองกับประชาชนโดยทั่วไป อันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สถานที่ทำงาน และสื่อมวลชน (ทินพันธุ์ นาคะตะ 2526:197) โดยเฉพาะสื่อมวลชนมีความสามารถ ที่จะให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน โดยเป็นตัวถ่ายทอดประสบการณ์ความคิดเห็น สอนให้ประชาชนเข้าใจพฤติกรรมและแบบ

แผนทางการเมือง เกิดความตื่นตัวและพิจารณาตามข่าวสารนั้น ๆ หรือ สามารถ
เรียนรู้ความรู้อื่นๆ ทางการเมืองได้ (ดำรง ลักษณะวงศ์และคณะ 2521 : 60)
ซึ่งการใช้อีแมลชนานลักษณะนี้ นับได้ว่าเป็นการใช้อีแมลชนเพื่อการศึกษาทาง
อ้อม นั่นก็คือ ประชาชนที่อ่านหนังสือพิมพ์, ฟังวิทยุ, ดูโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ได้รับ
ความรู้เหล่านั้นโดยอัตโนมัติ (ประมะ สตะเวทิน 2526:128) ในขณะที่การใช้อีแมล
บุคคล ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่พัฒนา ครู หรือผู้นำความคิดอื่น ๆ จะช่วยย่ำสาร
เหล่านี้ และสามารถโน้มน้าวใจให้ประชาชนรับสารเหล่านี้ได้อย่างเข้าใจ และ
ยอมรับมากยิ่งขึ้น

หากเราหันมาพิจารณาผู้รับสารแล้ว จะพบว่า การรับสารของแต่ละบุคคลนั้น
จะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ เฉพาะตัวของบุคคล เช่น อายุ , เพศ , บุคลิกภาพ , สถิติปัญหา
, ทักษะ และประสบการณ์ เป็นต้น (ประมะ สตะเวทิน 2526 : 104) ดังนั้น
หากเราสามารถวิเคราะห์และแยกแยะได้ว่า ประชาชนกลุ่มใดมีความต้องการ และ
ความพึงพอใจที่จะรับข่าวสารการเมืองจากสถาบันใดมากที่สุด และโดยผ่านสื่อไหน
รวมถึงว่าสภาพที่เป็นอยู่นั้น พวกเขาพึงพอใจแล้วหรือไม่ อย่างไร เราก็สามารถ
นำข้อมูลเหล่านี้ มาเป็นแนวทางการวางแผนใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อแพร่กระจาย
ข่าวสารการเมือง อันจะนำไปสู่การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศ

อาจมีคำถามว่า การที่ประชาชน สามารถรับข่าวสารที่ตรงกับความ
ต้องการและความพึงพอใจของตนเองนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างไรกับการพัฒนา
ระบอบประชาธิปไตย เราสามารถตอบคำถามนี้ได้จากการวิจัยของ ALMOND AND
VERBA ที่พบว่า การมีข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรง เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ตนสนใจนั้น
มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ ความรู้สึกมีความสามารถทางการเมือง ในระบอบ
ประชาธิปไตย (democratic competance) ซึ่งเป็นความรู้สึกทางการเมืองที่
จำเป็นสำหรับการดำเนินการปกครองแบบประชาธิปไตย (Almond and Verba
1965) การที่บุคคลมีข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น จะทำให้ บุคคลมีการ
ประเมินคุณค่าและกำหนดข้อตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคงขึ้น เช่นใน

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง บุคคลที่ตัดสินใจว่า จะลงคะแนนเสียงผู้ใดในระยะ
ใกล้ ๆ กับวันเลือกตั้ง มักจะเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับผู้สมัคร หรือนโยบายต่าง ๆ
น้อยกว่าผู้ที่ได้กำหนดข้อตัดสินใจของตนไว้ล่วงหน้า (Chaffee 1975:96)

กลุ่มประชาชนที่เราควรให้ความสนใจศึกษาอย่างมากในเรื่องของความ
ต้องการและความพึงพอใจในข่าวสารการเมืองนั้น ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ต่าง
จังหวัด เพราะเป็นกลุ่มที่มีลักษณะประชากร รวมทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่
ค่อนข้างแตกต่างไปจากประชาชนที่อยู่ในกรุงเทพฯ ดังนั้นข่าวสารการเมืองที่ส่ง
ไปยังผู้ส่งสาร และผู้รับสารมีความแตกต่างกัน จึงอาจจะไม่สามารถสนองตอบต่อ
ความต้องการข่าวสารการเมืองของประชาชนในแต่ละกลุ่มได้อย่างเต็มที่นัก จาก
เหตุผลที่กล่าวมาโดยลำดับนั้น จึงเป็นสภาพปัญหาที่สำคัญควรแก่การศึกษาประชาชน
ในกลุ่มที่มีลักษณะทางประชากร และสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจต่าง ๆ ถึงความ
ต้องการ และความพึงพอใจในข่าวสารการเมืองว่า รูปแบบและช่องทางใดที่พวกเขา
ต้องการและมีความพึงพอใจสูงสุด โดยจะทำการศึกษาจากประชาชนในเขต
อำเภอคำเนินสะดวก ราชบุรี เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะอำเภอดังกล่าวมีลักษณะ
ทางภูมิศาสตร์และปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจของประชาชน ค่อนข้างหลากหลาย
ทั้งยังมีสื่อมวลชนเข้าถึง และมีสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ค่อนข้างครบถ้วน ผู้ศึกษาจึง
เห็นเป็นโอกาสดีที่จะศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อความต้องการ และ
ความพึงพอใจ ในการรับข่าวสารการเมืองของประชาชนในเขตต่างจังหวัด อันจะ
นำไปสู่การได้ข้อมูลเพื่อเป็นหนทางในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับความต้องการและความพึงพอใจในข่าวสารการเมืองของประชาชนกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ
 - ก. ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส
 - ข. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ, รายได้

ค. ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่าง ความต้องการ และความพึงพอใจ
ในข่าวสารการเมืองของประชาชน

ปัญหานำการวิจัย

1. ปัจจัยทางด้านประชากร มีผลต่อ ความต้องการและระดับความ
พึงพอใจในข่าวสารการเมืองของประชาชนหรือไม่

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อ ความต้องการและระดับความ
พึงพอใจในข่าวสารการเมืองของประชาชนหรือไม่

3. ปัจจัยทางด้านสังคม มีผลต่อ ความต้องการและความพึงพอใจใน
ข่าวสารการเมืองของประชาชนหรือไม่

4. ความต้องการและความพึงพอใจในข่าวสารการเมืองมีความสัมพันธ์
กันหรือไม่

สมมติฐาน

1. ปัจจัยทางด้านประชากร มีความสัมพันธ์กับ ความต้องการข่าวสาร
การเมือง

2. ปัจจัยทางด้านประชากร มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสาร
การเมือง

3. บัณฑิตทางด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับ ความต้องการข่าวสาร การเมือง
4. บัณฑิตทางด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสาร การเมือง
5. บัณฑิตทางด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับ ความต้องการข่าวสาร การเมือง
6. บัณฑิตทางด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสาร การเมือง
7. ระดับความต้องการข่าวสารการเมือง มีความสัมพันธ์กับระดับความ พึงพอใจในข่าวสารการเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

1. มุ่งศึกษาประชากรในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ที่มี อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
2. เป็นการศึกษาเฉพาะข่าวสารในด้านการเมือง การปกครองทั้งใน ระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้คือ

ตัวแปรอิสระ คือปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและลักษณะทางประชากรได้แก่

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพสมรส
- อาชีพ
- รายได้
- ระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม

- ความต้องการข่าวสารการเมือง
- ความพึงพอใจในข่าวสารการเมือง

นิยามศัพท์

ปัจจัยด้านสังคม หมายถึง ระดับการศึกษา

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพและรายได้

ปัจจัยด้านประชากร หมายถึง เพศ อายุ และสถานภาพสมรส

ข่าวสารการเมือง หมายถึง 1. ข่าวเกี่ยวกับบุคคลชั้นนำ องค์กร และสถาบันการเมืองที่สำคัญ เช่น นายกรัฐมนตรี พรรคการเมือง

- รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ฯลฯ
- 2. ข้าราชการเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแก้ไขรัฐธรรมนูญ การออกกฎหมาย ฯลฯ

ความต้องการข่าวสารการเมือง หมายถึง ความต้องการที่จะรับรู้ ข่าวสารการเมือง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

ความพึงพอใจในข่าวสารการเมือง หมายถึง ความรู้สึกชอบข่าวสารการเมืองที่ได้รับมาทั้งจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล และโดยภาพรวม คือ จากสื่อมวลชน และ สื่อบุคคลรวมกัน

สื่อมวลชน หมายถึง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และ นิตยสารการเมือง

สื่อบุคคล หมายถึง เจ้าหน้าที่พัฒนา ครู พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

ข้อจำกัดของการวิจัย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. เนื่องจากการเมืองเป็นเรื่องซับซ้อนมีเนื้อหาสาระมาก เพราะฉะนั้น ข่าวดังกล่าวที่ศึกษานี้ จึงมีขอบเขตเพียงข้อความในแบบสอบถามและภายใต้คำถามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเท่านั้น

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่กระทำ ในเขตอำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีเท่านั้น ดังนั้น ผลการวิจัยจึงอาจไม่สามารถใช้อธิบายกับประชาชนในเขตอื่น ที่มีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจและลักษณะทางประชากรที่แตกต่างไปได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำผลการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทาง ในการแพร่กระจายข่าวสาร ทางการเมืองให้กับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม อันเป็น หนทาง ไปสู่การพัฒนากระบวนการทางประชาธิปไตยของสังคม โดย ส่วนรวม
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิชา นิเทศศาสตร์เพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครอง และในวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย